

verhaal, boeiend als altijd, zeker geslaagd, ook in zijn aanwijzen van de gebreken, die zich in later tijd aan het volksbestaan hebben gewroken: de onderlinge verdeeldheid en naijver.

Even bracht de algemeene ontroering over de ramp van Borculo in Augustus 1925 Penning van zijn chapitre af (hij schreef naar aanleiding daarvan een soort tractaatje „De Wervelstorm”), maar weldra zat hij weer geheel verdiept in de Zuid-Afrikaansche historie, nu in de periode van den strijd tegen koning Dingaan van Zoololand. De kleinkinderen van hen, die het vreeselijk gebeuren bij den „Moordheuvel” en de „Bloedrivier” hadden meegemaakt, hadden hem hun familieherinneringen verteld en daaruit bouwde hij thans zijn boek „Voortrekkersbloed” op, dat van den ondergang van Piet Retief door Dingaans verraad verhaalde, maar ook van Pretorius' bloedige wraak. Met de traditioneele, bij eindende geschiedenis van twee jonge gelieven aantrekkelijk gemaakt, vormde dit boek met „Jan Kordaat” een bijdrage tot de wordingsgeschiedenis der Zuid-Afrikaansche Republiek.

Verder dan dit viertal is de stoere scribent niet gekomen.

Naar zijn zeggen had hij wel stof voor een dozijn boeken opgedaan en, de gemakkelijheid van zijn vertelkunst in aanmerking genomen, evenals de vaardigheid van zijn pen, zouden zeker van dat dozijn nog wel enkele projecten werkelijkheid zijn geworden. Een man van den geest en het vuur van Penning raakte nooit „uitgeschreven” en het nieuwe ideaal gaf hem ook weer vernieuwden lust.

Intusschen, Pennings belangstelling voor de Zuid-Afrikaansche geschiedenis, hoe groot ze ook was, was toch niet zóó overheerschend, dat hij niet ook zijn aandacht schonk aan de dingen van den dag. En dan stonden daarbij wel vooraan de gebeurtenissen in Hongarije, waar de bittere ellende, door het Communistisch wanbeheer veroorzaakt, groote ontreding had gebracht. Hier lag weer rijke stof voor een verhaal van positieve strekking: de revolutiepraktijken waren daar in Hongarije werkelijkheid en konden aan die barre realiteit in al hun gevaren worden aangetoond. Volgens zijn oude, welbepaalde methode, trok Penning er op uit, nu dus naar Hongarije, om daar met ooggetuigen te spreken en plaatsen en verhoudingen zelf te zien. Zoo vormde hij zich een duidelijke voorstelling van de gruwelen der Hongaarsche Commune, verkreeg allerlei inlichtingen omtrent Graaf Tisza, Bela Kun, Michael Karolyi en met dat materiaal gewapend toog hij huiswaarts, om er zijn boek „De nieuwe dag” uit samen te stellen. Het verscheen in 1926 en werd (met een enkele uitzondering slechts) door de pers zeer vriendelijk ontvangen.

GREPEN UIT DE SCHRIFT.

In Vogelvlucht.

En zij baarde een mannelijken zoon.... en haar kind werd weggerukt, tot God en zijn troon. Openbaring 12:5.

Geen vergeten hoofdstuk, maar toch wel een niet met name genoemd hoofdstuk is in Openbaring 12 het verhaal van Christus' lijden en opstanding. Ge vindt in de Evangelien breed uitgemeten het lijden en de verrijzenis van Christus; daar wordt ge geplaatst op den beganen grond; en de feiten des heils, gelijk zij zich hebben voorgedaan, worden daar verhaald, zooals ze in het platte vlak van dit aardsche, historische leven door Gods genade zich hebben voltrokken. Maar in Openbaring 12 is het anders. Daar wordt dezelfde stof, die de Evangelien verhalen, op heel andere wijze bewerkt. Het is daar niet een rondleiden van den verbaasden mensch door den tuin der wonderen heen; maar de ziener wordt bij de haren opgetrokken, naar boven toe; en hijzelf leert in vogelvlucht de geschiedenis zien. Hij geeft geen verhaal, dat in regelmatige orde de gebeurtenissen, de „toe-dracht” verhaalt der zaken, maar hij ziet in groote trekken wat God gedaan heeft; hij leert ook ons in vogelvlucht zien. Hij krijgt te doen met den op-gang der dingen; het wordt een apokalyps, die van boven af op hem neerkomt en hem overmeestert. Wat hij aanschouwt, dat zijn de sprongen, die God maakte over de wereld heen, tot Zijn zelfhandhaving in die wereld; en de opvaart Gods in de hoogte, — die ondergaat zijn ziel.

En is het nu niet opmerkelijk, dat hier met geen woord melding gemaakt wordt van het lijden van Christus? Noch van Zijn opstanding? Het is in dit apokalyptisch hoofdstuk te doen om den Christus der wereldgeschiedenis en om wat Zijn verschijning in de wereld, straks ook zijn verhevenheid boven die wereld, voor haar en de kerk te beteekenen heeft. Maar let nu op: de schrijver, dat wil zeggen, voor een gereformeerde: de Heilige Geest, die hier in deze apokalyps den geest van den auteur op heel bijzondere, in dit geval veelzins mechanische wijze eerst aangeroep, en hem later dit liet schrijven in een getrouw verhaal, de Heilige Geest dus springt van Christus geboorte zóó ineens op zijn verhooging over. Dat zijn de twee voornaamste feiten: ingang tot de wereld in een sfeer van duivelsche vijandschap, en op-

Blijkbaar had het standbeeld te Boedapest, dat de herinnering bewaart aan het optreden van Michiel de Ruiter (door zijn krachtige bemiddeling werden een aantal Hongaarsche predikanten van de Napelsche galeien verlost) Penning geïnspireerd tot nog een ander boek. Althans, na zijn Hongaarsche reis verscheen het uitvoerige verhaal van die geschiedenis, omsponnen alweer met allerlei historische mededeelingen en fantasie-toevoegingen: „Ten dage als ik riep...” (uitg. 1926).

Dit was Pennings laatste boek. Want het volgende „Het Kruis in de Wolken”, heeft hij niet meer in druk gezien. Blijkens de couranten zal het eerstdaags verschijnen, evenals een bundel schetsen „Uit mijn leven”, die de dochter van den overleden Auteur bezorgen zal. Zij zullen dan de slot-nummers zijn van de uitgebreide Penning-bibliographie.

C. T.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

H. Lankamp. Leerplan-Aardrijkskunde.

Rustig werkt de oude heer Lankamp voort aan de voltooiing van het grootsche plan: een Leerplan te geven voor de verschillende vakken op onze Scholen met den Bijbel. Eerst kregen we van hem de Bijbelsche Geschiedenis met later als afzonderlijk deel de Kerkgeschiedenis. Verder volgden de Vaderlandsche Geschiedenis en de Natuurkennis en nu ligt voor ons deel IVA Aardrijkskunde; Algemeen gedeelte en Bijzonder gedeelte, 1e en 2e cursus voor het 3e en 4e schooljaar. Dit zal compleet zijn met deel IVB, waarin dan de drie cursussen voor het 5e, 6e en 7e schooljaar zullen worden uitgewerkt.

Voor den arbeid van dezen stoeren werker kunnen we niet dankbaar genoeg zijn. Bij ieder vak wordt in het helderst licht gezet, welke beteekenis het heeft voor de Christelijke School en welke eischen omtrent leerstof en methode uit ons beginsel voortvloeien. Bij alle gevaar voor vervloeiing, waarover men in onze dagen zoo graag spreekt, geven deze kloeke deelen een onweerlegbaar bewijs, dat de School met den Bijbel leeft uit een eigen beginsel. De herdrukken van de vorige deelen bewijzen ook, dat het werk van Lankamp gewaardeerd wordt en we zijn zoover gekomen, dat een Christelijk onderwijzer niet meer zal durven te zeggen, dat hij het werk van Lankamp niet kent. Iedere school moet in het bezit zijn van een volledig stel van deze onschatbare boeken. 't Is geen gemakkelijk werk, het onderwijs er naar in te richten, Lankamp is met een beetje vernis niet tevreden; maar ieder, die zich de moeite geeft, degelijk kennis te nemen van wat Lankamp wil en hoe hij het

vaart boven de wereld buiten de draagwijdte van Satans giftige pijlen. Nog eens: van een vergeten hoofdstuk spreken we niet, als we opmerken, dat lijden en opstanding niet worden vermeld. Want gelijk heel het Oude Testament hier wordt samengevat in het gezicht op Christus' komende vernedering — immers, de draak staat voor de kerk-vrouw, die het kind Christus baren zal en wil het dadelijk na geboorte verslinden — zoo wordt ook Christus' lijdensgang daarin aangeduid, dat hij in een wereld de oogen opendoet, waarover een drakenmuis zijn heeten adem werpt. En zoo is ook in dat ééne triumfantelijke woord: weggerukt! weergegeven heel dat proces van zijn verhooging, dat met de opstanding begint en in hemelvaart en troonsverheffing uitloopt. Het is alles een geheel; trouwens, reeds in den kruisdood komt de drang Gods om Zijn Zoon te verhoogen uit: ook de kruisdood wordt een „verhoogen” genoemd. Neen, vergeten, of overgeslagen wordt hier niets. Maar het is wel een andere zeg-trant, een gezicht in vogelvlucht. Het is wel een inkrimpen van het verhaal van bijzonderheden.

En wij moeten dat aanvaarden, al willen wij dat niet. Laat ons leeren en ons vernederen: wij zeggen wel veel moois van het laatste bijbelboek en vinden het wel diepzinnig en om zijn vreemden zeg-trant bekoort het ons wel; maar wij doen niet veel goeds met dit laatste, d.w.z. het meest volgroeiende stuk der openbaring Gods. Eigenlijk laten wij liggen in de praktijk, ook wat wij er nog van begrepen hebben. De kerk heeft wel 7 weken lang het lijden elk jaar overwogen. Waarom preekt zij wel 7 weken over Christus' lijdelijke en b.v. niet 7 weken lang over zijn dadelijke gehoorzaamheid? Waarom is de Mattheus-passion op het program van honderden, die aan den hemelvaartsdag nauwelijks aandacht schenken? Och, het is alles een neerhalen van Christus uit de hoogte bij velen; en bij anderen dreigt het zoo te worden. De Schrift zegt ons: dat Christus in zijn lijden heeft gekropen, een worm, geen man. Maar dat is toch de eenige boodschap niet: hij wordt hier gepredikt, in Op. 12, als de Held; heel dat „door-kropen” hoofdstuk wordt niet met name eens genoemd, het „kruipen” heeft hier plaats gemaakt voor een heir-gang: zoo geboren, zoo weggerukt! De feiten worden aaneengesmeed, en de hand, die het doet is geweldig; en zie, hoe krachtig ze werkt en hoe vurig. Maar de knipers, zelfzuchtig zelfs met den bijbel in de hand, hebben het kruip-verhaal liever dan de apo-

wil en die met inachtneming van plaatselijke eigenaardigheden de idee van dit Leerplan weet uit te werken in eigen school, zal zich de moeite niet beklagen. Hij geeft principieel onderwijs en mag zich verheugen in een solieden gang van heel het werk.

Dat geldt ook weer voor het pas verschenen eerste deel voor de Aardrijkskunde. Eerst geeft de schrijver een uitvoerig overzicht van de Geschiedenis van het Aardrijkskundig Onderwijs, om daarna aan te geven, welke waarde dit vak heeft voor de Christelijke School. Hoewel hij waarschuwt tegen de overschatting van dit vak, valt het hem niet moeilijk de waarde ervan aan te toonen voor de godsdienstige, de zedelijke, de nationale, de intellectuele en de aesthetische opvoeding. Heel mooi vind ik in dit gedeelte aangetoond, welke waarde het Bijbelsch onderwijs voor dat in de Aardrijkskunde heeft. Hoe krijgen onze kinderen al dadelijk kennis van de aarde als een schepping Gods! Zij zien Hem als Schepper en Onderhouder van al wat op de aarde leeft en verstaat, dat ook die aarde om des menschen wil vervloekt is. Zij leeren van Babels torenbouw, van de spraakverwarring en het ontstaan van volken en talen. De aardrijkskunde brengt ons de vervulling van menige profetie, die we daarom niet mogen nalaten onder de aandacht vooral van onze oudere leerlingen te brengen.

In het volgende hoofdstuk wordt dan de Leerstof besproken. Lankamp is een strijdustige natuur. Wat al zoo als nieuw licht werd geprezen, wordt maar niet zoo zonder meer door hem aanvaard. Zoo toont hij hier aan, dat de veel geprezen Lighthart wel eens theorieën verkondigde, die hij in de praktijk niet nakwam. Lankamp is er niet zoo bang voor, de kinderen wat te laten leeren, al streeft hij bij de verdere uitwerking van zijn Leerplan daadwerkelijk naar beperking van de Leerstof. Hij wil in het derde leerjaar beginnen met het voorbereidend onderwijs in dit vak, om de veertien dagen 1 uur. Hij meent in dit leerjaar de kinderen ook een boekje in handen te moeten geven. Ik betwijfel, of hij daar veel succes mee zal hebben, al is het boekje inderdaad zeer eenvoudig gehouden. Ik dacht, dat hier de mondelinge behandeling, met de kaartjes, die de onderwijzer teekent en die door de kinderen kunnen worden nagetekend, wel voldoende zou zijn. Maar 't is te probeeren. In het derde leerjaar wil L. ook nog een algemeen overzicht van Nederland met de provincien geven, ook iets over onze eilanden.

Het vierde leerjaar brengt dan een vrij volledig overzicht over Nederland. De levendigheid van het onderwijs wordt hier bevorderd, doordat de kinderen op de kaart veel reisjes maken. Dat vinden de kinderen prettig. Zij hebben bij hun boekje een kaart, moeten daarop de reizen volgen, afstanden

kalyps van sterken heirgang.

Waarlijk, wij moeten ons vernederen en God bidden, dat de lijdensweken ons niet tot een verzoeking worden. De methode van de evangelien-beschrijving heeft haar recht, maar die van de Openbaring niet minder. Ook het laatste bijbelboek heeft u met al de vezelen zijner kracht aan te grijpen; het heeft u aan zich te onderwerpen, niet alleen door zijn spreken, maar ook door zijn zwijgen; niet slechts de accenten van het evangelie, maar ook de accentverplaatsing van de Openbaring heeft ons te gebieden. Wij moeten ons voortdurend conformeren aan de dubbele methode, die God gekozen heeft, om ons Christus' werk in de wereld te teekenen. Het kleine kind moet zijn Vader boven niet dwingen, dat het mooie verhaal hem maar op één manier zal verteld worden. Beide methoden zijn van zijn Vader. En het kindeke moet een „volkomen man” worden.

Heb den moed, de lijdensweken te vieren; heb ook vrijmoedigheid, te bidden: o God, verlos ons ervan; geef ons de heerlijkheid, ruk ons weg, ruk den bijbel weg te zijner tijd, geef ons den Koning te zien in schoonheid. Wee een kerk, die zoo heel graag uit de evangelien leest, hoe heel dicht Christus bij ons gestaan en gehangen heeft, maar die dan overslaat het haastig apokalyptisch bericht van den grooten afstand, die hem thans van ons scheidt. Wee ook een kerk, die wel lang toeft bij één feit, of een reeks van feiten uit het bericht van Gods werk gelijk het evangelie het beschrijft, maar die niet apokalyptisch het feit aanstonds ziet opheffen in het geheel van de hijgende worsteling van God, die de wereld komt consummeeren, en die dat doet, niet alleen als de Zoon komt met de wolken, doch ook, als hij begraven wordt in de wolken van Gethsémané en Golgotha. De stilzetting van het heilsfeit is een zonde van den aesthetischen mensch; helaas is het vaak de zwakte van den orthodoxen theoloog en zijn discipel. Sensualisme kijkt tegen één enkel feit aan en gaat er op in. Maar geloof is wat anders: het gaat niet alleen op de dingen in, maar zet ze ook met elkander in verband. Het ziet God, die werkte en werkt, en daarin één is. De meeste orthodoxe zielen hebben het in de lijdensweken over: Hem, die was. En in een goed en aangenaam mystiek nartje over: Hem, die is. En in een oudejaarsavondpreek, of een catechismuspreek over de wederkomst over: Hem, die komen zal. Maar het is recht-zinnig, bij elke preek en

en rich- ken, d- hoeft z- deren e- de leer-

Het meer l- land er- van Eu- „Onze de kind-

In h- handel- behand- land en- gebrac- andere- Europa- wordt- de volk- hun m- sche b- kind m- velen n- Naam, klacht, één gr- doende- hier oo-

Het i- verband- deling- der ee- eenige l- bij dan- gegeven- grijpeli- in de v- onderw-

Pales- handel- belsche- de klas- lijk geb- eens ee- Aardrij-

Ziezo- een mo- nalaten- maken. hoe hu- onze or- zoover- komen, dat ook- kamp l- Gr.

bij iede- zonder- en die- gij mij.

Een- densver- die gro- het lijd- wisch, profe- en zoo- „eenhei- lendom- critiek, telijke l- geen gi- wel kin- ziet nie- en Javi- verover- bezig w- Zulk- begin- cirkel t-

alleen l- Maar- neen, w- creatuu- opgehev- de kolk- Gods n- Satan, de gom- van ve- Openba- veerde, vrouw, leder, g- kerklich- wenzaa- van Ge- de „ov- leven: - maar w- op, chri- een na- sprekke-